

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Franciškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Znamenje časa.

Čehoslovaška krona raste in z njo raste tudi brezposelnost. Tovarnarji odpuščajo delavstvo ter ga s tem gonijo v najhujšo bedo in pomanjkanje. Razvita češka industrija in še dokaj urejene notranje razmere, bodo pripomogle do tega, da kriza ne bo dosegla morda vrhunca.

Dinar se je začel prav polagoma dvigati. Vzrok temu je ameriško stotimilijonsko dolarsko posojilo, katerega misli država uporabiti za gradnjo železnic. Hiš itd. Pri naših današnjih razmerah pa se nikakor ni bati, da bi vsled dviganja dinarja na borzi zavlada brezposelnost, to pa vsled tega, ker v inozemstvu na vrednost dinarja nihče več ne veruje. Dinar se je s tem posojilom umetno dvignil in bo kljub vsemu prirodnemu bogastvu zopet padel, kakor hitro bo to posojilo izčrpano oziroma uporabljeno za kritje starih dolgov. Razlika med dviganjem čehoslovaške krone in dinarja je torej bistvena. Čehoslovaška krona se dviga vsled razvoja gospodarstva, naš dinar pa se dviga z novimi posojili in dolgovi.

Naša država je v Evropi najbogatejša. Kako je potem mogoče, da nima nikjer kredita, da jo smatra inozemstvo za lutko? Kako je potem mogoče, da stoji naš dinar na borzi tako sramotno nizko?

Najbogatejši človek postane lahko revež, če slabo gospodari. Tako je tudi pri nas. Naši gospodje ministri ne znajo upoštevati vrednosti naravnega bogastva. Le pomislimo, kakšen je naš izvoz! Zdravo valuto, blago z resnično vrednostjo smo

izvažali na najnesmiselniji način. Za pomaranče, fige in rožiče smo dajali živino, žito, les itd. In vsled tega je naša trgovska bilanca pasivna. Izvozničarstvo je cvetelo, vsak kdor je hotel je izvažal. Državni funkcionarji so to videli, pa tega niso preprečili, temveč so to koruptno izvozničarstvo celo sami podpirali.

Ni čudno, da nas svet prezira! Štiri leta je živela naša država ob dvanajstih, brez proračuna, brez urejenih financ! Armada se je pri tej finančni zmedi razvijala vojni minister je dobival kredite do neomejene vsote: gospodarstvo pa je propadalo. Delalo se je in dela se še danes po geslu: Naša moč je v armadi. Le to je slabo, da dobra armada na razvoj gospodarstva popolnoma nič ne vpliva ter da dobra armada na borzi ne dviga dinarja.

Pa tudi politične razmere so mnogo pripomogle, da smo zgubili ves ugled. Kamor pošljete jugoslovanskega diplomata, tam je gotovo kmalu afera. Če ne veriži z valuto, pa napravi kak drug prestopok. Vlada ga potem pokliče domov in ga nastavi v kakem ministru za načelnika I. razreda. Taki ljudje pa spadajo, po našem mnenju, popolnoma drugam.

Kaj naj bi rekli o naši notranji politiki? Demisija za demisijo, afera za afero, škandal za škandalom! S tem je povedano vse! Vzgaja se demokratska kasta, ki neomejeno vlada. Ljudstvo strada, nezadovoljnost raste, gospoda pa se za to ne zmeni.

Ali je potem čudno, če se nam svet posmehuje? Povsem naravno je, če naše delegacije na konferencah stoje ponižno

pred vrati in čakajo, kdaj jih bo antantna gospoda poklicala, da podajo informacije.

Škandali na zunan, škandali na znotraj!

Kapital in današnji režim sta nerazdružljiva. Zato je ljudstvo brez zaščite, zato potuje iz kraja v kraj s trebuhom za kruhom. Socialna politika je firma brez del. Kapitalistična je, zato se mora delavstvo boriti za svoj obstoj z najskrajnejšim sredstvom, s stavko. Ne samo delavstvo, ki ni človek, temveč celo svoje uslužbenice obsoja v počasno umiranje.

Ljudstvo samo podpira to korupcijo s tem, da molči. Podpira korupcijo tudi s tem, da oddaja pri volitvah svoje glasove tistim, ki ga tepejo.

Korupcija in izkoriščanje je doseglo vrhunec, zboljšalo pa se bo sedanje stanje le tedaj, kadar bo to hotelo ljudstvo samo.

Majhna polemika.

Na zadnji seji mariborske »Svobode« je bila sprejeta na znanje ustanovitev esperantskega kluba. V kratkem se otvori prvi tečaj. Vpiše se lahko vsak sodrug, ki je član »Svobode« ali ki vanjo vstopi, vsak torek in četrtek od 19. do 20. v »Ljudskem domu«. Tako je storila tukajšnja »Svoboda« korak naprej. Izgleda pa, da se vsi sodrugi pomembnosti tega koraka ne zavedajo v polni meri. Te dni je bilo o stvari dosti debatiranja, predvsem izzvanega ker so nekateri sodrugi (med njimi vodilni) skušali dokazati, da je akcija čisto brezpomembna in da se kratko-

Ruski filozofi.

(Dalje.)

Kakor se je na strani pozitivistov razvila skupina skrajnih pristašev materializma, tako se je na nasprotni strani razvil versko filozofski misticizem, kateremu so pripadali Berdjajev, Trubeckoj, Florinskij in dr. Ruski intuitivisti so se bili izognili tudi oni pozitivni, zakaj njihovo naziranje se ne oddaljuje s sfere prebere skolastike in v mistične daljave prebujnega čustvovanja — marveč stoji na tleh resničnega življenja in vseh njegovih komponent. Pripomniti je treba, da se je tudi v ruski biologiji pojavila precej izrazita reakcija proti materializmu — neka nova »Naturfilozofija«.

Sokolov nam v zgoraj citiranem spisu slika to duševno razpoloženje, s katerimi so ruski filozofi stopili v ero velike revolucije. Kako so se orientirali v tej strašni megli presnavljanja in preporojevanja?

Treba je omeniti, da so boljševiki uvedli tudi na čisto duševnem in npravnem področju ruskega narodnega življenja diktaturo in terorizem. Boljševiki so hoteli dosledno odpraviti vse tradicije in ustva-

riti iz Rusije tip strogo racionalne države. Če pomislimo, kaj je bilo Rusu verstvo in v kako ozki zvezi je bil ves njegov svetovni in življenski nazor z bogoiskatelstvom, nam postane taka diktatura utopična, zlasti če se poslužuje čisto nasprotnih, to je materialnih sredstev. Morda bi bili komunisti dosegli več uspeha, če bi obdali komunizem z glorijo misticizma in ga skušali spojiti z verskimi tradicijami dosedanjega kulturnega razvoja v Rusiji. Njihov brezobzirni materializem, kopiran čisto po zapadnem materializmu in prekvašen z elementi židovskega cinizma, je moral nujno povzročiti reakcijo, ki se res tudi kaže v vsem duševnem življenju sovjetske Rusije.

Ker je imela ruska pravoslavna cerkev čisto državni značaj in je bila vsa višja in nižja duhovščina vzgojena v duhu cesaropapizma, so boljševiki zatirali cerkveno svobodo in preganjali duhovščino. V zmedi, ki je nastala, je na videz izginilo močno ogrodje cerkvene organizacije. Inteligenca je izgubila ves svoj duševni vpliv, boljševiški intelektualci so propagirali zgolj socialna gesla, politiko in materializem in tako je v primeroma kratkem času zastala vsa cirkulacija notranjega,

duševnega življenja v Rusiji. Zaostala inteligenca se je udajala obupu, ljudstvo pa praznoverju in vsem drugim slabostim, ki jih je zapustila nenarodna, samodržavna ruska cerkev.

Značilno je, pravi Sokolov, da je izšla iniciativa za ruski verski preporod ravno iz vrst onih filozofov, ki niso iskali zgolj intelektualnih resnic in vrednot, marveč so računali tudi z intuitivnimi stremljenji človeka ter se pripravljali za reakcijo velikih življenskih reform. Ti filozofi — Nikolaj Lockij, Karsavin in drugi — so pripravljali teren za preporodno gibanje, ki se je kmalu po katastrofi ruske samodržavne cerkve pojavilo v vrstah mladega duhovništva. Pod njihovim vplivom je nastal Bogoslovski Institut v Petrogradu, katerega Sokolov nazivlje »otročiček nove cerkve«. To novo versko gibanje, ki je v ozki zvezi z mlado rusko filozofijo, je še v povojih, v procesu prve kristalizacije — a gotovo je, da bo imelo z ozirom na velikansko religiozno dispozicijo ruskega narodnega mišljenja globok vpliv na razvoj in konsolidacijo Nove Rusije, ki že vstaja na obzorju.

Pripomniti je treba, da se to gibanje, izogiba vseh stikov z državo, katera nu-

malo ne izplača. Esperanto da je tako malo razširjen, da praktično ne pride v poštev. Raje naj bi se naučili kakega živega jezika, poleg tega, da manika delavstvu osnova v domači slovnici, kar bi povzročila nepremagljive težkoče pri učenju. Na teh razlogih izgleda, da je nekaj, ni pa nič. Vprašanje zahteva seveda tako temeljitega članka, da je v malem težko kaj povedati.

Kar se tiče razširjenosti: Esperanto se je v teh zadnjih letih tako razširil, da bi bil, recimo, danes svet čisto pofrancozen, če bi se v istem razmerju razširil francoski jezik. Nekje sem pred kratkim v eni izmed strogo znanstvenih revij bral, da je danes okrog 18 milijonov esperantistov po vsem svetu, ko jih je bilo kratko pred vojno komaj 2 milijona. Danes lahko potuješ kamorkoli, pa se ti bodo v vsakem mestu postavili ljudje na razpolago, ki se lahko žnjimi pomeniš v tem umetnem jeziku. Danes obsega že ogromno literaturo, razpolaga z dolgo vrsto listov in revij in čimdalje bolj je slišati zahtevo, da bi se začel uporabljati kot občevalni jezik na mednarodnih konferencah. Pred kratkim se je vršil v Helsingforsu esperantski kongres, na katerem so bili delegati 33 držav, a še vedno jih ni dosti zastopanih, ki imajo močno esperantsko gibanje, če se ne motim, med njimi tudi Jugoslavija. Na mnogih konferencah se že rabi in tako je pričakovati, da ne bo dolgo trajalo, ko bo prenehal francoski jezik kot mednarodni občevalni jezik. Čisto jasno, da bi ne mogel iti razvoj v tako smer, če bi ne bil esperanto primernejši in boljši za tako rabo. To je torej resnica o njegovi razširjenosti.

Kar se pa tiče »izplačanja«, je treba povedati, da se nobena stvar v začetku ne izplača in da ravno mi socialisti ne smemo biti pristaši »neizplačarske« ideologije, če smo spoznali kako reč kot lepo in koristno. Vsem se sveti, da je ideja mednarodnega jezika velikanska, izvedljiva, treba samo, da doprinesemo tudi mi svoj del k temu, da se uresniči in amen. Socializem se tudi ni v začetku izplačal, ga je tudi bilo malo in težak je bil. Še danes se ne izplača, a vendar se širi. Za-

no stremi za tem, da si to bogato, rodovitno silo prisvoji in jo vporabi za lastno organizacijo. Nadalje je obračunalo z ortodokstvom, ker noče omejevati svoje poti v nobeno preperele, načelno avtoriteto, ki ne spada k neposrednemu verskemu doživljanju. Zdi se, da se bo ta cerkev precej približala katoliški. — Zato so katoliški cerkveni krogi zadnje dve leti zelo zanimajo za rusko cerkveno gibanje in proučujejo z vso vnemo probleme vzhodnega krščanstva.

Izmed filozofov — intuitivistov je prestopil mejo pozitivnega verstva Karšavin, ki se v svojih knjigah »Katoličstvo« in »Sošigija« peča s specifično verskimi vprašanji. Voditelj intuitivistov Lockij se še ni odločil, dasiravno se v zadnjem času mnogo peča s transcendentnimi problemi. Lockij je nastopil kot laik v petrograjskih cerkvah in čital svojo razpravo »Bog v sistemu organskega svetovnega nazora«. Nastop Lockega v pravoslavni cerkvi je vzbudil splošno pozornost. Sokolov opisuje prizor v neki cerkvi, katero so napolnili delavci sosednjih tovaren. Po govoru Lockega je govoril neki komunist, ki je branil filozofa in ga priporočal, dasiravno je »buržuj«. Skupina ljudi je nato zapela internacionalo, ostali pa »Spasi Gospodi...«
(Dalje prih.)

kaj? Ker gledajo ljudje časom čez plot, ne pa v kurnik. Isto velja za esperanto. A ravno esperanto ni težak, to lahko dokaže vsak boljši učitelj. Slab učitelj se seve niti igranja ne nauči. Malodušna volja še manj. Socializem — esperanto pa je poglavje, ki da vsakomur misliti, kdor je pred par tedni bral, da je francoska vlada prepovedala oziroma omejila pouk esperantskega jezika, češ, da je nevaren buržoazni nadvladi, ker pomaga razširjati internacionalno socialistično misel!

Ugovor, da bi bilo prej treba znati domači jezik, ne drži. Moramo samo pomisliti, da se zaenkrat udeležujejo takih tečajev povečini ljudje, ki imajo duševno delo raje kot pa golido barvanih alkoholnih strupov, ki so kolikortoliko poduhali učenost vsaj cele ljudske šole. Tista učenost je za priučenje vsakega jezika dovolj. In vse je zopet odvisno od učitelja. Kaj pa, če bi napravili da bi učitelj s poukom esperantskega jezika združil s poukom splošne in specialne slovnice, da bi svoje učence uvajal tudi v skrivnosti materinščine? Vsaka ideja si zna v stiski pomagati. Otroci, ko gre prvič v šolo, tudi nič ne ve. Koncem leta zna pisati in brati in računati z vsemi operacijami. Temu se priučiti pa je prilično za otroke desetkrat težja umetnost kot pa priučenje esperanta. In delavci so vendar nekoliko več nego otroci?

Čul sem, da je drugi mednarodni jezik, »ido«, važnejši, ker je bolj razširjen in lepši, popolnejši. Prvo je kolosalna laž, drugo pa čisto subjektivno. Mojemu okusu se bolj prilega krepki, možati, če treba nežni esperanto kot pa idovska pomelkuženost. In glede popolnosti imam tudi svoje nazore: Ves vic svetovnega jezika obstoja ravno v njegovih nespremenljivi trdnosti. Kaj boš rekel obleki, ki ti jo je en krojač novo napravil, pa pride drugi, to mu ni všeč in popravi to, pride drugi, ki mu ni drugo po volji in ga popravi, tretji prišije rdečo krpo, četrti zeleno... Kmalu boš ob tej obleki izgubil veselje do življenja. Tako je: idoisti so na novo obleko prišili svojo krpo. Vprašajte jih pa malo, s kakšnim zadovoljstvom bi požrli reform-ido, ki bi hotel še kako krpo zraven. Ker v njihovem jeziku najde dlakocepstvo tudi svoj las. Umetni jezik pa ni in ne sme biti nikomur živalica, da bi žnjo praktical svoj vivisektorsko besnobo. O tem si moramo biti na jasnem, če nočemo, da splahni lepa ideja v grozovitem pretepu. To je tako, kakor če bi ti izumil slovenski jezik kot svetovni, pa pridem jaz in te pobijem: »Kaj bi ti s svojo nepopolno slovenščino, glej mojo hrvaščino, tega in tega ji ne moreš očitati, zato te boljša.« Tako se pa le ne gremo! All right! V socializmu je tako dlakocepstvo dovedlo do hudih idiotstev krščanskega socializma in še hujših idiotstev narodnega. Resnično če so tam zgoraj vsi razlogi mlačnežev in nasprotnikov, jih ne bo težko preboleti. I pa, seveda so še drugi, samo o njih ni danes časa govoriti. Tudi se ne tičejo esperanta. Treba počakati takrat pa tudi ne bodo omenjeni v tej zvezi. All right! Dober veter veje in jih bo odvel.

Politične vesti.

+ V Novem Sadu je zborovala 17. t. m. madžarska stranka. Tega dne se je vršil prvi strankin kongres, ki se ga je udeležilo okoli 15.000 ljudi. V istem času se je vršil kongres »Narodne Odbrane«. Mobilizirano je bilo veliko število policije in žandarmerije. O teh dveh kongresih še nimamo natančnih poročil.

+ »Beograjski Dnevnik« je prešel 16. t. m. v komunistične roke. Lastnik lista je g. M. Barajević. Urejevali pa ga bodo Triša Kanclerović, Moša Pijade, M. Barajević in R. Jovanović.

+ V Belgradu so sprejeli z glasovi večine vladni zakonski načrt o neposrednih davkih. Dobimo tedaj nove davke, ker je po vladinem mnenju starih davkov še premalo!

+ Iz Bolgarije poročajo o splošni mobilizaciji.

+ V Carigradu se posmehujejo angleški groznji, češ, da bodo poslali Angleži nad Turke 200.000 mož svoje armade. Kemal paša je odločen, marširati v Carigrad.

+ V grški armadi opažajo revolucionarno gibanje. Turki so jo popolnoma razbili. Uničenih je pet vojnih zborov, ki so šteli 12 divizij.

+ V Smirni so Turki poklali okoli 20.000 ljudi, nato pa mesto zažgali. 300.000 ljudi je brez strehe, škode je okoli 200 milijonov dolarjev. Pogorela so tudi skoro vsa konzularna poslopja.

+ Komisija petorica, ki se bavi v Ženevi z avstrijskim vprašanjem, je prišla do sklepa, da potrebuje Avstrija za prihodnje dve leti 520 milijonov zlatih kron kredita. V seji so naglaševali, da ima Avstrija preveč uradnikov v svoji službi.

+ V Avstriji bodo zvišali cene pri blagovnem prometu od 1. oktobra, cene pri osebnem prometu pa od 8. oktobra. Zvišanje bo znašalo do 200%.

+ V Avstriji so z 18. t. m. že zopet stopile v veljavo nove poštno pristojbine.

+ Na Madžarskem so se pojavile organizacije fašistov, katerih vodstvo so prevzeli znani zloglasni politiki, med katerimi je tudi Štefan Friedrich. Vlada se je izjavila, da ne bo ovirala njihovega delovanja.

+ »Vorwärts« poroča: »Jugoslovansko poslaništvo v Berlinu je priporočalo pri pruskem naučnem ministrstvu željo westfalskih Slovencev, da se jim dovolijo lastne šole. Na Westfalskem je naseljenih okrog 30.000 Slovencev, ki bi hoteli dati svojo dečo poučevati v maternem jeziku. Naučno ministrstvo se je načeloma izreklo za ustanovitev slovenskih šol na Westfalskem. Tudi sicer razvija slovenska kolonija v westfalskih industrijskih centrih kakor Gelenkirchnu in Bueru močno organizatorično delovanje.«

+ Sovjetska Rusija je dovolila za svojo vojno mornarico kredit v znesku 50 milijonov zlatih rubljev. Tudi sovjetska Rusija se oborožuje, kar je nepravilno po socialističnih principih. Sovjetska Rusija bi morala organizirati delo, pa ji ne bi bilo treba kapitalistično postopati. Sicer pa opozarjamo na današnji uvodnik, v katerem govorimo neposredno o tem vprašanju, ko primerjamo Češkoslovaško in Jugoslavijo ki si pomaga na noge s posojilom, namesto z delom.

+ Angleška vlada je sklenila pričeiti s 15. oktobrom z izplačevanjem svojih ogromnih dolgov Ameriki. Posebna likvidacijska komisija bo odpotovala v Washington že konec tega meseca.

+ Anglija je poslala v Mezopotamijo, kjer pričakujejo revolucijo, 1000 pilotov, ki so že odpotovali s posebnim parnikom.

Dnevne vesti.

Klic obupanih. Prejeli smo sledeči dopis: Podpisane vabimo žene državnih uradnikov in državne nameščenke, da se udeležijo shoda, ki bo v torek, 19. t. m. ob 5. pop. v veliki dvorani Mestnega do-

ma. Dnevni red: Obupni položaj državnih nameščencev. Sklicateljice: Bajič Julija, sopr. viš. fin. svet., Bartol Marica, sopr. poštournadn. ravnat., Černe Ivanka, sopr. železn. uradn., Dovčič Ema, so-proga fin. svet., Jerovec Fina, sopr. viš. finanč. svetnika, Modic Karla, poštna uradnica, Novak Jožica, sopr. kralj profesorja, Rutar Milka, sopr. žel. uradnika, Šapla Karla, sopr. inšpekt. za agrar. ref., Vazzaz Zina, sopr. kr. prof., Zbašnik Tilka, sopr. ravnat., Zidarič Karmela, so-proga fin. revidenta.

Ljubljanski velesojem in delavstvo. Prejeli smo sledeči dopis. 11. t. m. se je končal II. ljubljanski velesojem. Muogo državljanov iz cele kraljevine in mnogo tujcev je prišlo, da so si ogledali delo in izdelke našega pridnega delavstva. Žal, da tega marsikdo ni upošteval, tudi ne sam odbor velesoja. Tako n. pr. ni predsednik velesojnega odbora smatral za potrebno omeniti v svojem otvoritvenem govoru zasluge delavstva. Zasluge delavstva za industrijo in obrt veljajo torej v očeh takih gospodov toliko kot nič. Delavec mora vse izdelovati in pridelovati, če pa gre za to, da se svetu pokaže njegovo delo, takrat ni treba, da se omeni delavec samo z eno besedo, sploh ni potrebno, da je kdo od delavstva navzoč. Delavstvo, ti le izdeluj in garaj, pri javnih manifestacijah tvojega dela pa le ostani lepo doma v svojih zaduhlih luknjah! To drugo bodo že storili oni velezaslužni gospodje, ministri, škofje, tovarnarji, milijonarji itd.! Kolkoli se se razlikujemo od one suženjske dobe srednjega veka? Srednjeveške nazore o delavstvu imajo večinoma vsi naši podjetniki. Zelo malo jih je bilo, ki bi bili upoštevali, da vse to, kar je bilo razstavljeno, je delo delavstva in da bi bilo torej na mestu, da bi bili izposlovali na razstavi udeležene tvrdke svojim delavcem prost vstop na sejmišče, ali vsaj polovično vstopnino. Lani je to storila samo tvrdka »Strojne tovarne in livarne v Ljubljani«. Grenko je moralo biti marsikateremu delavcu, če si je hotel ogledati svoje lastno delo in ga primerjati z delom drugih delavcev, če pa je moral plačati za vstop, prav toliko, kakor tisti, ki je prišel le kupit, da s tem profitira in kakor tisti, ki je prišel samo radi zabave in iz dolgega časa. Delavstvo je nekaterim gospodom podjetnikom le mrtev material ali pa še manj. O materialu in o strojih tiskajo knjige in razprave, kako bi se dalo to in ono izboljšati in izpopolnjevati, da bi bolj uspelo. Nikdar pa se ne zmenijo za to, da bi izboljšali položaj delavstva, ki bi v boljših okoliščinah tudi pospeševalo razvoj industrije in obrti. Eden teh industrialcev je tudi g. Bonač, predsednik ljubljanskega velesoja. Če bi bilo temu drugače, bi ne bilo treba, da stavka delavstvo pri tej tvrdki skoro tri mesece in g. Bonač bi bil omogočil delavstvu vstop na velesojem. Toda on kot predsednik velesojnega odbora ne smatra tega za potrebno. Seveda temu zaščitniku in dobrotniku raznih temnih elementov — stavkokazov, so delavci, posebno pa mladoletne delavke, še premalo nagarale, da bi jih smatral za več kakor mrtev material. Če vprašaš delavko, kje je že bila zaposlena, ti bo skoro vsaka odgovorila, da je že delala pri tej izvrstni, napredni in narodni tvrdki. Seveda le toliko časa, dokler je bila še mlada in nerazsodna. Kakor hitro pa je postala starejša in je zahtevala primerno plačo, pa je morala iti. Takšni so torej tisti, ki imajo nalogo, povzdigovati našo industrijo in obrt. G. Bonač je v svojem govoru ob otvoritvi velesoja povdarjal, da je ta prireditev »eminentno državotvorno delo.« Če se pa delavstvo zgane, ker se nihče zanj ne briga in ga vsak le izkorišča, in če zahteva izboljšanje svojega položaja, da lahko naprej dela v prid človeške družbe in države, potem je to »protidržavna gonja!« Delavno ljudstvo, premišluj in zapomni si, da ti gospodje prirejajo velesoje tvojih izdelkov, da povabljajo in pozdravljajo pri tem vse mogoče osebe, da profitirajo in veseljačijo, za tebe, ki nim v prid nič in dan garaš, pa se niti ne zmenijo.

Berlinski magistrat je sklenil zaradi varčevanja ustaviti dela pri zgradbah poslopij, potem prenehati s šolskim poslopjem pa združiti več slabo obiskanih šol. Magistrat je izdal proglas, v katerem poziva prebivalce, naj štedijo, kjer le morejo. Živalski vrt so že zaprli do spomladi, čeravno je bil preje odprt tudi brez zimo.

Ljubljana.

Cene celoletnih abonmajev Narodnega gledališča v Ljubljani za sezono 1922/23. Lože v parterju števil. 2 in 3 po 2500 Din, lože v parterju števil. 4, 5 in 6 po 2600 Din, lože v I. redu števil. 1 do 5 po 2700 Din, lože v I. redu števil. 6 do 9

po 3000 Din, balkonske lože števil. 2 in 3 po 1400 Din in števil. 4 in 5 po 1600 Din. Parterni sedeži v I. vrsti po 650 Din, v II. do IV. vrsti po 600 Din, v V. do IX. vrsti po 550 Din in v X. in XI. vrsti po 240 Din. Balkonski sedeži v I. vrsti po 500 Din in v II. vrsti po 400 Din. Galerijski sedeži v I. vrsti po 200 Din in II. in III. vrsti po 150 Din. — Abonma se plačuje ali takoj, ali v dveh ali tudi v 4 obrokih in sicer prvi takoj pri prijavi, drugi do 5. decembra 1922, tretji do 5. jan. 1923 in četrti obrok do 5. aprila 1923. Abonma se sprejema v prostorih knjigovodstva v dramskem gledališču (vhod iz Gledališča) in sicer ob delavnikih od 11. do 13. in od 16. do 18. ure, ob nedeljah pa od 10. do 12. ure. — Stari abonenti, ki reflektirajo na iste lože oziroma sedeže kakor lansko leto, naj se zglašijo od 18. do vštetelega 21. t. m. Novi abonenti pa od 22. do vštetelega 24. t. m.

Celje.

Če mački na rep stopiš, zacvili. Od podpisanega urada smo na našo notico z ravno istim naslovom dne 3. t. m. prejeli sledeči popravek: »Ni res, da se je spomenica za izboljšanje plač plinarnih uslužbencev enostavno izgubila, temveč spomenica se ni izgubila in se obravnava. Ni res, da se je prošnja klavniških delavcev in instnih stavbinskih delavcev izgubila, marveč res je, da se ni izgubila, ter se prva še obravnava, druga pa je rešena. Ni res, da se je prošnja grobarjeve žene 7 mesecev zavlekla, marveč je bila rešitev mestnega urada že drugi dan izvedena, pozneje so se pa vršile razne poizvedbe. Ni re, da so se prošnje revežev ravnotako izgubile, marveč res je, da se take prošnje niso izgubile. Mestni magistrat celjski, dne 13. septembra 1922. Župan: Dr. Hraševac m. p.

Maribor.

Kakšna je prava domišljavost? Zadnja »Enakost« je napisala, da se s. Etbin Kristan zato odpelje v Ameriko, ker mu ne ugajajo razmere v stranki, ki pa niso takšne, da bi mu ne ugajale v Mariboru, temveč v pribežališču za vse grehe, v tistem kraju, ki žnjim separatiisti in pobožne mamice strašijo svoje otroke, namreč v Ljubljani. Skrajno neokusno je, da delajo ubožci reklamo za svojo revščino z možem, ki ima možganov dovolj, da lahko presodi, če je prihajala gnjiloba iz enega gnezda, ali pa če še prihaja iz drugega. No, pa takšnih neokusnosti jim ni treba zameriti, ker jih je že preveč. Ampak zanimivo je, da ti ljudje ne vidijo nič, ne slišijo nič, kako sodi delavstvo o razmerah v mariborskih organizacijah. Ali so slepi, ali pa »zasledujejo namene«. Oboje je prav. Eni zasledujejo namene, o teh smo že nekaj govorili in bomo še vse drugače, drugi so pa slepi, ker so jim zvezde predolgo bliščale v obličje. Je par ljudi med temi, ki jih je silno škoda, da se dajo tako brezmiselno zapeljivati! Ti ne vidijo, če se zgode stvari, ki pomenijo sramoto za socialistični Maribor. Evo majhna reminiscenca: Zadnjič je neko delavsko društvo z rdečimi zastavami delalo štafažo meščanski inštituciji Dogodek smo ožigosali. Kaj pa »Enakost«? Eh, ta je ožigosala nas, ker smo ožigosali one! To je hujše zlo kot pa prvo, ker proletariat se lahko zagovarja na svoje voditelje, posebno ker ga tega niso naučili, da nima te pravice. Kdo bo kriv, če bo kaka nova rdeča zastava vandrala, da štatira kak meščanski inštituciji? Tisti, ki zasledujejo namene, tisti, ki se jim blešči pred očmi, da vidijo vse prav, in proletariat, v kolikor ne premisli, da je sam sebi močnatosti in energičnega izčiščenja dolžan. O, domišljavost je, če kdo misli, da bo v takih razmerah mogoče spremeniti pikico nad in pri vsaki šibi, ki nas žnjo buržoazija bije po nagih hrbtih.

Domišljavost, hudobijo, nezmožnost, lažnjivost je prišla »Enakost« družbi mojih lepih čednosti, kakor jih je navedla v predzadnji številki. Moj spovednik bo imel torej precej poslušanja, ko me pojdejo k njemu spovedat. (Jaz ne grem.) Najlepše je to, da ne vem, kdaj sem bil domišljav, kdaj sem nezmožen — oprostite — kdaj sem bil lažnjiv. Nak, tega mi »Enakost« ne pove. Samo nekaj razsaja nad mano, ker ne prihajam na njene shode in njene seje. A zato? No, no, na vaše shode itd. pa ne prihajam: prvič, ker se mi ne ljubi poslušati stare oslarije; drugič, ker jih že znam vse na pamet — prav vse, saj niti teh ni, bog jim odpusti, dosti; tretjič, ker mi je zadnjič moj veliki prijatelj Ba — skoro bi mi ušlo ime — prijazno povedal, da se mi bo »nekaj« zgodilo, če ne bom kuš, a meni se ne ljubi vtikati nos v vsak »nekaj«, kadar se bo vam ljubilo; zadnjič, ker bi drugače ne mogli napisati svoje notice. Prijatelji, ali se ne zavedate, kako smešni in nizkotni ste v svojem početju? Ali ne čutite v sebi nič konjskomešetarskega, da vpijete na kmetu, namesto da bi govorili o konju — če ste premalo inteligentni: da se derete na mojo bedno osebo, namesto da bi odgovarjali na stvar, na težo dokazov za vaše nezakonito življenje? Stvar ima kopita, kaj, kmet pa ne? Ali ne čutite nekaj v sebi kakor stare babe, kadar se zmetlami ščegetajo pod nos? Kaj bi tako vpili, pojdemo se raje na pesti! Prizorišče: Mestni trg. Vstopnina: 10 Din. Morebitni pribitek žalujočim vdovam in sirotam. Jaz sem namreč neoženjem in nimam otrok. Tudi očeta ne. In vem, kako je to hudo. Toliko, da boste imeli še kaj snovi o meni. Še nekaj: Če še kaj ostane, pa naj se razdeli med one tipuže, ki pravijo, da s 15.000 K mesečnega dohodka ni mogoče plačati petnajstine za progresivni davek. Servus! — Karlo Kocjančič.

Dopisi.

Jesenice. Mali kužek z Jesenic v »Del. Nov.« še do danes ni izpolnil častne besede, katero mi je dal, da bo v »Del. novicah« preklcal svoje napade. Osebo mi je priznal, da je vso vsebino člankov v »Del. novicah« pisal za mene, čeprav nisem jaz pisal člankov, v katere se zaletava. Častno besedo si mi dal, pa je nisi izpolnil, češ, delavci naj ga sovražijo, nam je nevaren, če ne demagogi in duševni revčki ne bomo mogli dopovedati ljudstvu »šta gore, to bolje«. Za danes to srečala se bova pa še na strokovnem in političnem polju iz oči v oči, ne zahrbtno kakor vi, ki se bojite delavstvu povedati, da gnoj smrdi, zato boste zgnili, vi razdirači vsake stavke.

Jeran.

Leše pri Prevaljah. V kratkem dobimo rudarji nove gospodarje, namreč Angleže iz Mežice. Burnik na Lešah gre kot obratovodja nekam v Bosno, nadzornik Brus pa za pisarniškega uradnika v Zabuškovic; žal nam ne bo za nobenim, saj je »Napreč« dosti pisal o obeh. Kakor se govori dobi Brus na grbo tudi tožbo radi obrekovanja: bivšega uradnika pri blagajni K., je obdolžil nepravilnega uradovanja z denarjem in je moral nekaj plačati. Potem so mu pa povrnili, ker je bilo dokazano, da so računi pravilni. — Takih ljudi se vsi boje in vse se jih ogiblje. — Rudar.

= Vrednost denarja. 1 dolar velja 76 Din, 1 lira 3.11 Din, 1 frank 5.13 Din, 1 čehoslovaška krona 2.36 Din, 100 avstrijskih kron 12 par, 100 mark pa 4.55 Din. V Curihu velja 100 naših kron 1.95 švicarskih frankov.

Koliko je stala vojna.

Bankers Trust kompanija v New Yorku je pred kratkem izdal brošuro, v kateri se peča s francoskimi financami in s konferenco alirancev, ki se je pred kratkim vršila v Londonu. Poleg drugega je v brošuri tudi navedeno, koliko je stala pretekla svetovna vojna. Med drugim piše, kot sledi:

»Dvomljivo je, da bo sploh kdaj ugotovljeno, koliko so potrošile vse bojujoče se države v pretečeni vojni. Statistike, ki so jih izdale razne države, niso resnične, deloma pa so jako netočne in se vzlic uradnim zatrdilom ne morejo smatrati, da bi bile dosledne...«

»Nekatere države, ki so se udeležile oretke vojne, sploh ne eksistirajo več, druge pa so se jadrnato spremenile. Rusija je v rokah bolševikov, ki so nedvomno pri zavzetju vlade uničili računске knjige države, ako že niso bile prej uničene, vsekakor je vsak računski sistem Rusije izza vojne uničen. Prejšnje osrednje države z izjemo Nemčije, sploh niso izdale nikakega poročila glede izdatkov svetovne vojne.

Francija je izdala statistiko o vojnih stroških, o katerih potvorjenosti pa vsakdo, ki razmere pozna, lahko dvomi in brezdvomno tudi nikdar ne bodo objavljeni pravi stroški, ki jih je imela Francija s svetovno vojno.

Vse gradivo za to statistiko smo izbrali iz raznih govorov, po parlamentih, po časopisu in drugod. Statistika je torej kolikor mogoče najboljša izpopolnjena in je po našem proračunu stala svetovna vojna v skupnem najmanj 223 milijard dolarjev, od česar odpade na antanto in Združene države 140 milijard mark in 83 milijard na prejšnje osrednje evropske države. Pri tem niso uračunjena mednarodna posojila antantnih držav.

Pri določevanju stroškov posameznih držav so bile vsote vračunjene v dolarje kar je vsekakor potrebno pri statistiki, ki naj velja za toliko narodov in različnih denarjev vrednost, katerih kurz se menja neprestano. Pri zamenjevanju vsot v dolarje smo vzeli za podlago razmerje med valutami, ki je vladalo leta 1913, za države pa, kjer se je denar med vojno neprestano tiskal in je tako padla vrednost papirnatega denarja, je uračunjeno razmerje za 100 odstotkov nižje.

Na strani antante je Anglija še največ izdala za vojno, in sicer je potrošila svojih 20,000.000.000 dolarjev, nato pridejo Združene države, ki so izdale 15 milijard, Francija 12 in pol. Pri tem ni vračunjena škoda, ki je bila vračunjena na francoski strani, kjer so divjali najljutejši boji. Po uradnem ugotovljenju je povzročene škode za pet milijard dolarjev v zlatu.

Vojni stroški Francije v plačevanju in poškodbi na lastnini torej znašajo 17 in pol milijarde dolarjev ali 38 in 1/4 narodne-

ga premoženja kot ga je imela Francija pred vojno. Stroški Anglije so toliki kot 28 in 1/2 narodnega premoženja pred vojno in Italije kot 15 in 1/4 narodnega premoženja. Stroški Rusije so kot 13. del narodnega premoženja pred vojno.

Stroški vojne v denariju so:

Francije	37,588,000,000 dol.
Italije	13,794,000,000 »
Rusije	20,500,000,000 »
Anglije	48,944,000,000 »
Drugih držav na strani antante	8,500,000,000 »
Amerike	33,456,000,000 »
Nemčije	49,362,000,000 »
Vseh drugih držav	33,985,000,000 »
Vseh skupaj	223,474,000,000 dol.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

GOSPODINJE!

Ali zahtevate pri trgovcu
testenine

Pekatete?

So najboljši in najodličnejši izdelek te vrste; zato jih zahtevajte povsod.

RAZNO PERILO

za dame, gospode in deca priporoča tvrdka
A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10.

Inserirajte v Napreju.

Pletene jopice,

rokavice, nogavice,
po najnižjih cenah pri

A. ŠINKOVIC nasl.
K. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

Veliko industrijsko podjetje išče prvovrstnega nadsodarja.

Prednost imajo tisti, ki so bili že zaposleni v kaki tovarni mineralnih olj. Ponudbe naj se pošljejo na upravo „Naprej-a“ pod „Nadsodar“.

Ref. IX./Št. 19.622.

RAZPIS.

Vsled tozadevnega sklepa občinskega sveta se javno razpisujejo **stavbinska, tesarska, mizarska in vsa druga obrtniška dela in dobave**

za zgradbo 2. mestne uradniške stanovanjske hiše na Prulah na stavbišču ob mestni šoli.

Načrti, proračuni, splošni in podrobni stavbni pogoji so na ogled v mestnem stavbnem uradu, Lingarjeva ulica št. 2 v navadnih uradnih urah od 8.—14. ure.

V ponudbah je pri vsaki postavki navesti enotne cene za delo z dobavo materiala vred, in na podlagi teh je izračunati končno vsoto.

Pravilno sestavljene in kolekovane ponudbe je vložiti v zapečatenem ovoju pri imenovanem uradu najpozneje do

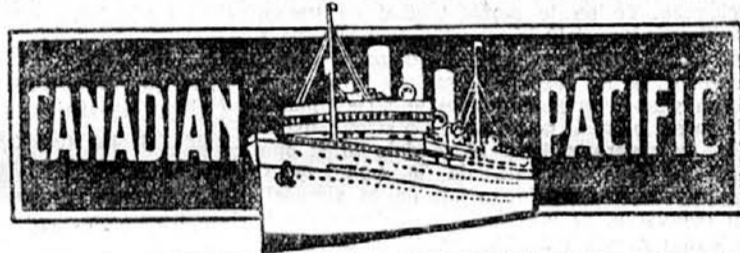
26. septembra 1922 opoldne.

Ponudbi je priložiti potrdilo mestne blagajne, da je ponudnik vložil predpisani 5% ni vadij. Zakasnele ali nepravilno sestavljene ali nepopolne ponudbe so neveljavne.

Z delom bode pričeti takoj po oddaji, in ima zgradba biti do konca leta pod streho, popolnoma vporabna pa do meseca novembra leta 1923.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 15. septembra 1922

Največje transportno podjetje sveta EVROPA - CANADA - AMERIKA

Samo 4 dni na odprtem morju. Odhod vsak teden.

Najhitrejša in najboljša zveza preko

Hamburga, Antwerpna in Cherbourga.

Z glasovitimi „Empress“ parobrodi na dvovrstne vijake. Daljna vprašanje glede vozni cen, odhoda, potniškega vizuma, prtljage, popisa, useljevanja v Canado in Zjed. države daje agentura Canadian pacifik, Zagreb, Jurišičeva ulica št. 39.

Steyr Auto

mali 4 cilindrski 23 HP
veliki 6 „ 40 „

Michelin „Cable“

auto pneumatika v vseh velikostih došla in je v zalogi pri zastopstvu

Jugo-Auto d. z o. z.
Ljubljana, Poljanska cesta 3.